

Werking systeem wisselzeug

Varkenshouder Van den Nieuwelaar gaat uit van een probleemloze zeug, die een toom van twaalf of dertien vlotte biggen heeft geleverd. Die toom haal je op dag 2 of 3 weg bij de zeug; die toom wordt een wisseltoom. Ze komen te liggen in een apart hokje voor de wisselbiggen, aan het einde van de voergang. Bekijk de werking van het wisselzeugsysteem op www.pigbusiness.nl

Dierenarts en vermeerderaar ontwikkelen nieuw systeem

Wisselzeug alternatief voor moederloze opfok

Werken met wisselzeugen is een uitstekend alternatief voor moederloze opfok.

Zelfs ten opzichte van pleegzeugen pakt het systeem van wisselzeugen nog beter uit voor biggen én zeugen, stellen dierenarts Manon Houben van PorQ en vermeerderaar Sjef van den Nieuwelaar uit Roosendaal. Zij hebben samen het wisselzeugsysteem ontwikkeld.

Sjef van den Nieuwelaar draait topresultaten in de kraamafdeling. Zijn Topigs 20-zeugen produceren gemiddeld 15,5 levend geboren biggen per worp; bijna anderhalve big meer dan het landelijke gemiddelde van 14,1. De uitval tijdens de zoogperiode ligt over de afgelopen 12 maanden gemiddeld op 8,9 procent, waar het landelijke gemiddelde is 12,8 procent, volgens AgroVision. Die mooie cijfers zijn niet alleen te danken aan de super zorg op de kraamafdeling die Van den Nieuwelaar en zijn twee vaste medewerkers verlenen. Ook het werken met wisselzeugen helpt volgens hen om de uitval te beperken. „Ik heb op de 138 kraamzeugen gemiddeld twaalf à dertien wisselzeugen. Elke wisselzeug betekent één extra toom van 12 of 13 grootgebrachte biggen”, rekent hij voor. „Dat scheelt dus al gauw 150 biggen per ronde.”

Wisselzeug en wisseltoom

Tijdens een rondgang door de kraamstal legt Van de Nieuwelaar uit hoe het systeem werkt, dat hij op bijna elke afdeling toepast. Hij gaat uit van een mooie, gezonde,

probleemloze zeug, liefst derde of vierde worps, die een toom van twaalf of dertien knappe, vlotte biggen heeft geleverd. Die toom vlotte en sterke biggen haal je op dag 2 of 3 weg bij de zeug; die toom wordt een wisseltoom. Ze krijgen allemaal één kleur oormerk in (bijvoorbeeld blauw) en ze komen te liggen in een apart hokje voor de wisselbiggen, aan het einde van de voergang. De 'lege' zeug wordt stiefzeug; hier komen boventallige biggen bij van de andere zeugen van dezelfde afdeling. Die blijven er de verdere zoogperiode gewoon bij liggen. De wisselbiggen moeten natuurlijk ook worden gezoogd. Dat doet de wisselzeug. Ook hiervoor wordt weer een goede en gezonde zeug gekozen. Net als de stiefzeug is ze bij voorkeur derde of vierde worps. Deze wisselzeug gaat behalve haar eigen toom (van eveneens twaalf of dertien sterke en gezonde biggen) ook de wisseltoom zogen. Daarom kun je hier beter geen geltjes voor gebruiken, dat vergt te veel van ze. En bij oudereworps zeugen is de kans op problemen ook groter. De eigen toom krijgt een andere kleur

oormerk, dit worden bijvoorbeeld de rode biggen. De ene toom ligt er overdag bij, de andere 's nachts. In het wisselhokje krijgen de biggen die op dat moment niet bij de zeug liggen, natuurlijk wel kunstmelk aangeboden.

Uiteraard moet je hiervoor zeugen gebruiken met uitstekende moedereigenschappen. Bij de keuze van de wisselzeug luistert dat nog nauwer dan bij de pleegzeug, volgens Van den Nieuwelaar. De wisselzeug moet immers twee tomen aan kunnen. Een zeug die je wisselzeug wilt maken, moet volgens hem absoluut gezond zijn (mag geen koorts hebben), goed vreten en een goede uierspanning hebben. Dan kan een goede zeug zo'n extra toom prima aan, stelt hij.

'Zeug geeft 15 seconden melk'

„Een zeug laat ongeveer elke drie kwartier de melk schieten. Sommige goede zeugen doen dat elke 35 minuten. Maar heel veel varkenshouders hebben geen idee hoe lang een zeug melk geeft: dat is hooguit 15 seconden per keer! Dat kun je mooi zien als er bij een zeug één speen leeg blijft, dan zie

Copyright foto

je precies hoe lang daar melk uit spuit." Je zou verwachten dat de tomen allebei 12 uur per etmaal bij de zeug liggen. Dat zou echter betekenen dat je ze 's avonds laat nog moet gaan omwisselen en dat is niet praktisch, aldus de zeughouder. „In de praktijk is het daarom zo dat de nachtgroep ongeveer 14 uur in het wisselhokje zit en de daggroep 10 uur bij de zeug ligt. We wisselen daarom 's morgens, nadat de zeug heeft gegeten. Dan komt de nachtgroep vanuit het wisselhok bij de zeug en kunnen ze meteen drinken. 's Avonds wisselen we die groep ook pas nadat de zeug heeft gegeten, dan kunnen de biggen nog even drinken zodat ze met een volle buik het wisselhokje in gaan voor de nacht.”

Een goede zeug gaat ook meteen liggen zodra er een wisseltoom binnenkomt. De acceptatie van de andere biggen door de wisselzeugen gaat bijna altijd goed, zegt hij. „Het achterliggende jaar heb ik ongeveer 140 wisseltomen gehad; er was maar één zeug bij die de biggen van de andere toom niet accepteerde.” „Het scheelt dat dit Topigs 20's zijn”, vult Manon Houben, die-

renarts bij adviesbureau PorQ, aan. „Dat zijn hele brave dames. Bovendien gaat Van den Nieuwelaar heel rustig met de dieren om, dat merk je ook.”

Houben heeft het systeem van de wisselzeugen een jaar of drie geleden samen met Van de Nieuwelaar ontwikkeld. Het idee is ontstaan bij het splitsen van grote tomen voor de biestopname. Van den Nieuwelaar heeft vaak zeugen met grote tomen, elke week zitten er wel een paar bij met 18 of zelfs 20 biggen. Houben: „Bij grote tomen haalden we de dikste biggen er de eerste dag even uit, apart in een krat, zodat de rest ook de kans kreeg om voldoende biest op te nemen. Daar zijn we op voort gaan borduren: kun je dat niet uitbouwen en zo voorkomen dat je moederloos moet gaan opfokken?” Zo is het systeem van de wisselzeugen uitgedacht. Inmiddels zijn er in Nederland naar schatting een stuk of dertig zeughouders die er mee werken.

Geen moederloze opfok

Van den Nieuwelaar heeft er nu ongeveer drie jaar ervaring mee. Hij slaagt er dus in

om per afdeling ongeveer een toom extra biggen groot te brengen zonder gebruik te maken van moederloze opfoksystemen zoals kunstzeugen of het rescuedeck. Dat is zijn belangrijkste motivatie: hij wil niet moederloos opfokken, maar de boventallige biggen op moedermelk grootbrengen. „Moedermelk is gewoon het beste dat er is. We hebben af en toe een big met een gesloten aars, die we pas ná het spenen zien, omdat die buik dan zo bol wordt. Dat betekent dus dat die big vanaf de geboorte naar 7 kilo heeft kunnen groeien zonder één keer te poepen. Dat geeft aan wat een fantastisch spul moedermelk is.” Bovendien scheelt het gebruik van wisselzeugen flink op de kosten voor poedermelk vergeleken met moederloze opfok, aldus de vermeerderaar. „Normaal ben je per big wel 10 euro kwijt aan duur melkpoeder als je een kunstzeug gebruikt. Nu krijgt de wisselgroep 's nachts ook wel kunstmelk, maar dat mag een iets goedkopere kwaliteit zijn. De kosten hiervoor zijn bij ons ongeveer 2 euro per wisselbig.”

En er is nog een reden waarom hij voorstander is van wisselzeugen: „Als moeder- ►

Copyright foto

loze opfok op termijn op grote schaal zou worden toegepast, dan zou het schadelijk zijn voor het imago van de sector”, vreest hij. „Officieel mag je een big pas na 21 dagen spenen.”

Pleegzeug blijft in weekgroep

Maar het werken met wisselzeugen biedt nog meer bedrijfsmatige voordelen, legt Houben uit. „Je blijft met pleegzeugen in de eigen weekgroep. Je legt er alleen in het begin biggen bij van de eigen weekgroep en daar blijft het bij. Eigenlijk leg je op deze manier minder vaak over dan met traditionele pleegzeugen.” Die laat men vaak langer liggen, tot 40 dagen, en daar komen ook biggen bij van verschillende leeftijden. „Met wisselzeugen leg je maar één keer over, je blijft niet aan het doorschuiven.”

De pleegzeug wordt dus gewoon na 28 dagen gespeend. Dat geeft meer rust, de pleegzeug blijft in het gewone hormonale ritme en kan vlotter weer berig worden. De pleegzeug wordt bovendien minder 'uitgekleed', dat is weer gunstig voor het aantal levendgeboren biggen per worp en voor de worpindex, aldus Houben. „Dit systeem is ook bij uitstek geschikt voor zeugenhouders met een meerwakensysteem, omdat die geen andere keus hebben dan moederloze opfok.”

Kilo lichter

Bij het spenen zijn de wisselbiggen gemiddeld een kilo lichter dan hun leeftijdgenoten,

vertelt Van den Nieuwelaar. De biggengroep die altijd 's nachts bij de zeug ligt, groeit ook beter dan de dagbiggen, ervaart hij. Dat zou je nog kunnen tegengaan door halverwege de zoogperiode de dag- en de nachtgroep om te draaien. „Maar omdat de biggen in het wisselhokje al goed leren eten, hebben ze nul komma nul speendip”, geeft hij aan. „De achterstand lopen ze dus vrijwel direct in de vleesperiode weer in.”

Kortom: het systeem van de wisselzeugen lijkt een uitgelezen alternatief voor moederloos opfokken. Toch is het niet voor iedereen weggelegd, denkt Houben. „Het vraagt wel behoorlijk wat vakmanschap. Je moet er wel moeite voor willen doen.” Van den Nieuwelaar: „Je moet natuurlijk wel twee keer per dag de biggen wisselen, in een stuk of dertien, veertien hokken.” Hij heeft bijgehouden

hoeveel tijd dat wisselen kost: anderhalf tot twee minuten per keer, en dat twee keer per dag. Op de totale 26 dagen is hij per toom dus vijf kwartier kwijt aan het wisselen. „Maar daarmee heb je dus wel twaalf tot dertien extra biggen gespeend.”

Is dit nu een methode die alle zeugenhouders in Nederland kunnen of moeten gaan toepassen? Houben: „Ik zou liever eerst zien dat varkenshouders meer zouden insteken op het optimaliseren en specialiseren van de kraamzorg, want daar is ook nog een wereld te winnen. Het wisselzeugensysteem is echt een vervolgstap, voor de gevoerdenden die de kraamzorg al op topniveau hebben.” ■

De wisseltoom ligt in een apart hokje aan het einde van de voergang.

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

advertentie

GEVACCINEERDE BIGGEN GROEIEN BETER EN HEBBEN EEN LAGERE VOEDERCONVERSIE. SCHEELT AL GAUW € 2 TOT 3 PER BIG.

BIGGEN ZIJN MEER WAARD ALS ZE CORRECT ZIJN GEVACCINEERD.

